

MALATYA'DA ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

Son yıllarda hızla büyüyen ve gelişen Malatya, yatırım için önemli fırsatlar barındırıyor. Özellikle gıda ve tekstil sektörleri, yapılan yatırımlarla hızlı bir ilerleme gösteriyor. Bu sektörleri ve bazı gizli kalmış alanları tanımak, Malatya'nın ekonomik yapısını ve yatırım ortamını anlamak açısından önemli.

Malatya'da öne çıkan sektörler; kayısı başta olmak üzere meyvecilik, tekstil, hayvancılık, madencilik-mermer ve sağlıktır.

Meyvecilik

Adı kayısı ile özdeşleşen Malatya, meyvecilik alanında kayısı haricinde de önemli alternatiflere sahiptir. Bunların içinden, elma, ceviz, dut, kiraz ve üzüm yetiştiriciliği öne çıkanlar arasındadır.

Tablo 1: Meyve Üretim Miktarları (Ton), 2007

	Malatya	TRB1	Türkiye
Kayısı	267.733	302.884	557.572
Üzüm	14.377	132.704	3.612.781
Elma	13.785	34.020	2.457.845
Dut	7.164	13.704	61.665
Armut	3.425	11.532	356.281
Zerdali	1.852	2.849	32.160
Kiraz	1.580	5.187	398.141
Ceviz	1.476	6.088	172.572

KAYNAK: TÜİK, 2009.

Malatya'nın meyvecilik alanında önemli bir potansiyele sahip olmasının ana sebebi, ikliminin birçok ürün yetiştirmeye elverişli olması ve yetiştirilen meyvelerin kendine has aromaya ve özelliklere sahip olmasıdır. Son yıllarda yaşanan iklim değişikliği, Malatya'da karasal iklimin ılımanlaşmasını sağlamış ve meyvecilik alanında alternatifleri çoğaltmıştır.

Meyve ve sebzelerin işlenmesi ve pazarlanması konusunda Tarım Bakanlığı'nın KKYDP (Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı) ve TKDK'nın (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu) mali destek programlarının bulunması, bu alandaki yatırımları teşvik eden bir başka husustur.

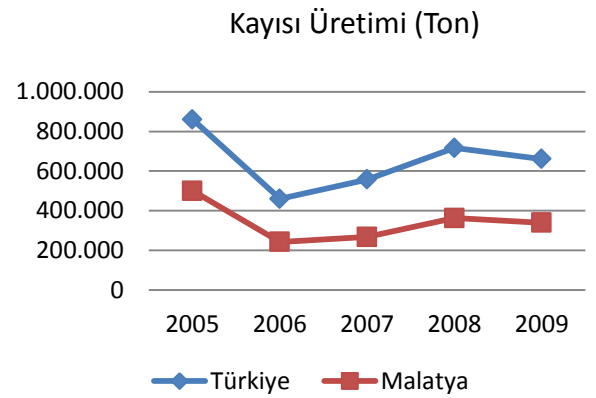
Kayısı

Malatya kayısı üretimi, Türkiye yaş kayısı üretiminin yaklaşık %55'ini teşkil etmektedir. Malatya çevresinde Baskil (Elazığ), Elbistan (Kahramanmaraş), Gölbaşı (Adıyaman), Gürün (Sivas) ilçelerinde yoğun olarak kayısı üretimi yapılmakta ve buralarda üretilen kayısı, kuru kayısı olarak işlenmesi için Malatya piyasasına girmekle birlikte üretim rakamlarında Malatya rakamlarının haricinde yer almaktadır.

Coğrafi olarak çok yakın olan bu bölgelerde üretilen kayısı Malatya kayısı ile büyük ölçüde benzer özellikleri taşımakta, dolayısıyla kurutmalık olarak değerlendirilmektedir.

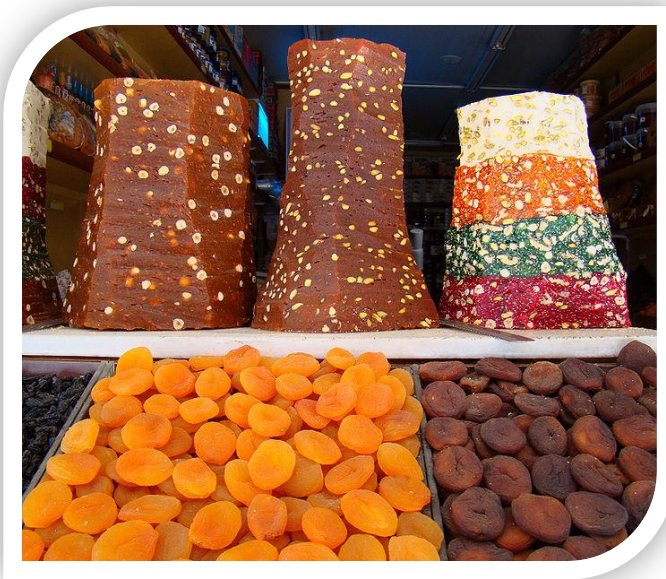
Ayrıca, ülkemizdeki toplam 15 milyon civarındaki kayısı ağacının 8 milyonu Malatya'da bulunmaktadır. Bu rakamlar dikkate alındığında Malatya'nın tek başına dünya yaş kayısı üretiminde %11, dünya kuru kayısı üretiminde ise yaklaşık %70'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir.

100 milyon dolardan 15 yıl içinde 300 milyon dolar seviyesine ulaşan kayısı ihracat değerinin, güçlü bir ihracatçı birliğinin oluşturulması, ürün ve paket çeşitliliğinin sağlanması, soğuk zincir yatırımlarıyla taze kayısı ihracatına da ağırlık verilmesi ve ihracatçılar arasındaki rekabetin düzenlenmesi neticesinde orta vadede en az 1 milyar dolarlık değere ulaşabileceği öngörülmektedir.

Malatya ekonomisinin temeli büyük oranda kayısı üretimine dayanmaktadır. Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) verilerine göre Malatya’da yaklaşık 30.000 aile kayısı tarımıyla uğraşmakta ve doğrudan ya da dolaylı olarak yaklaşık 200.000 kişi geçimini bu sektörden sağlamaktadır. Malatya’daki meyve bahçelerinin % 80’ini kayısı bahçeleri oluşturmaktadır.

Malatya’da üretilen kayısının yaklaşık %90’ı hasat, kükürt uygulama, kurutma ve çekirdeğini çıkarma işlemlerinden sonra Malatya’da bulunan çok sayıdaki kayısı işleme tesisinde işlenmekte ve başta Avrupa ülkeleri olmak üzere yaklaşık 150 ülkeye ihraç edilmektedir. Dünyada kuru kayısı ithalatında önde gelen ülkeler ABD, Rusya, İngiltere, Fransa ve Almanya’dır. Bu beş ülke dünya kayısı ithalatının % 50’den fazlasını gerçekleştirmektedir. Malatya’nın 2010 yılı kuru kayısı ihracatı 347,6 milyon dolardır. (Malatya Ticaret Borsası,2010)

Malatya’da, büyük arazilerde kurulacak modern tarım işletmeleri ile iyi tarım uygulamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Modern tekniklerle üretim yapıldığı takdirde kayısının il ve ülke ekonomisi için katkısı artırılabilir.

Malatya, Türkiye **taze kayısı** üretiminde **%55**,
kuru kayısı üretiminde ,
%85'lik bir paya sahiptir.

TEKSTİL ve KONFEKSİYON

Tekstil sektörü, KOBİ ve büyük işletmelerle birlikte Malatya’da bir ağ oluşturmuş olup bu ağ gün geçtikçe gelişmeye ve genişlemeye devam etmektedir. Malatya’da iplik, örme, dokuma, boya-apre ve konfeksiyon dallarında bir çok firma faaliyet göstermektedir .

Tekstil ve konfeksiyon sektörleri Ülkemizde olduğu gibi Malatya’da da, istihdam sağlamada lokomotif konumundadır. Malatya’da kayıtlı istihdamın **%54’ü** tekstil sektöründedir. Tekstil alanında küçük birçok atölye bulunmakla birlikte ünü ülke sınırlarını aşmış önemli tekstil işletmeleri de Malatya’da faaliyet göstermektedir.

Tekstil sektöründe faaliyet gösteren üreticilerle yapılan görüşmelerde, Malatya'nın beşeri sermayesinin, diğer bir deyişle nitelikli insan gücünün, "know-how"ın ve gelişmiş lojistik kanallarının, rekabetçi unsurları olduğu değerlendirilmiştir.

Birleşmiş Milletler ve İTKİB paydaşlarıyla oluşturulan "Türkiye'nin Tekstil Sektöründe KOBİ'ler İçin Sürdürülebilir Ağlar ve İlişkiler Zinciri Oluşturulması Ortak Programı"nın tekstil konusunda önemli kümelenme potansiyeline sahip dört ilde uygulanması öngörülmüş ve bu illerden biri olan Malatya projenin koordine edildiği merkez olarak seçilmiştir.

Tekstil sektöründe bölgesel teşvik sistemi kapsamında, 4. Bölgede yer alan Malatya teşviklerden azami ölçüde faydalanmaktadır. "Giyim Eşyası İmalatı", "Tekstil Ürünleri İmalatı"¹ "Bavul, El Çantası, Saraciye, Ayakkabı vb İmalatı", "Akıllı Çok Fonksiyonlu Teknik Tekstil" alanlarındaki 500.000 TL ve üzerindeki yatırımlar, faiz indirimi, kurumlar vergisi indirimi, KDV ve gümrük vergisi muafiyeti, Sigorta İşveren Hissesi ve yatırım yeri tahsisinden azami ölçüde faydalanabilmektedir.

¹ Tekstilin apelenmesi yatırımlarında destek alınabilmesi için asgari 15 milyon TL yatırım yapılması gerekmektedir. Tekstil sektöründe;
- kütlü pamuk işleme yatırımları teşvik edilmemektedir.
-sentetik elyaf ve sentetik iplik üretimine yönelik komple yeni, tevs,entegrasyon cinsindeki yatırımlar teşvik edilmez.
-iplik ve dokuma konularında sadece modernizasyon cinsindeki yatırımlar teşvik edilir. (yün ipliği, akıllı ve çok fonksiyonlu teknik tekstil, halı, tafting, dokunmamış ve örülmemiş kumaş, çuval hariç)

HAYVANCILIK

Malatya’da hayvancılık sektörü gün geçtikçe gelişmekte ve önem kazanmaktadır. Sahip olduğu geniş meralarla ve uygun iklimiyle hayvancılık konusunda yatırım için ideal bir yer olan Malatya’da, bu alanda çeşitli ölçeklerde yeni yatırımlar gerçekleştirilmektedir. Karakaya başta olmak üzere önemli baraj göllerine sahip olan Malatya’da, su ürünleri konusunda da önemli bir potansiyel mevcuttur.

Hayvancılık konusunda devlet desteği çoğunlukla büyük yatırımlar için mevcuttur. Bölgesel teşviklerden azami ölçüde yararlanabilmek için; *entegre hayvancılık yatırımlarında (entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil) süt inekçiliği entegre tesislerinde 300 büyükbaş, büyükbaş besicilik entegre tesislerinde 500 büyükbaş/dönem, süt ve et yönlü küçük baş entegre tesislerinde 1000 küçük baş/dönem kanatlı entegre tesislerinde 200.000 adet/dönem olarak asgari düzeyde yatırım gerekmektedir.*

Su ürünleri yetiştiriciliği alanında bölgesel teşvik desteği asgari 500.000 TL tutarındaki yatırımlar için geçerlidir.

Hayvancılığa yönelik olarak diğer bir destek de Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’na bağlı, Avrupa Birliği tarafından desteklenen TKDK destekleridir. Bu destek belirli bazı illerde (20 il) belirli alanlarda sağlanmaktadır. Malatya da destek kapsamına giren iller arasındadır. Belirli teklif çağrısı dönemlerinde geçerli olan bu desteğin geçerli olduğu konular şunlardır:

Tarımsal İşletmelerin yeniden yapılandırılması ve AB standartlarına uyumuna yönelik destekler:

*Bu desteklerde faydalanıcı katkısı %50 oranında olup geri kalan miktar hibe şeklinde verilmektedir.²

1- Süt Üreten Tarımsal İşletmeler

Yatırımlar En az 15.000 Avro(€) en fazla 1.000.000 Avro(€) olmalıdır.

2- Beyaz et

Yatırımlar En az 15.000 Avro(€) en fazla 500.000 Avro(€) olmalıdır.

Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanmasının Yeniden Yapılandırılması ve AB standartlarına ulaştırılmasına yönelik destekler:

1- Süt ve süt ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması

Yatırımlar En az 50.000 Avro(€), en fazla 3.000.000 (€)Avro olmalıdır.

2- Kanatlı eti

Yatırımlar en az 30.000 Avro(€), en fazla 3.000.000 Avro(€) olmalıdır.

3- Su ürünlerinin işlenmesi ve Pazarlanması

Yatırımlar en az 50.000 Avro(€), en fazla 1.500.000 Avro(€) olmalıdır.

4- Kültür Balıkçılığının Geliştirilmesi

Yatırımlar en az 15.000 Avro(€), en fazla 200.000 Avro(€) olmalıdır.

MADENCİLİK

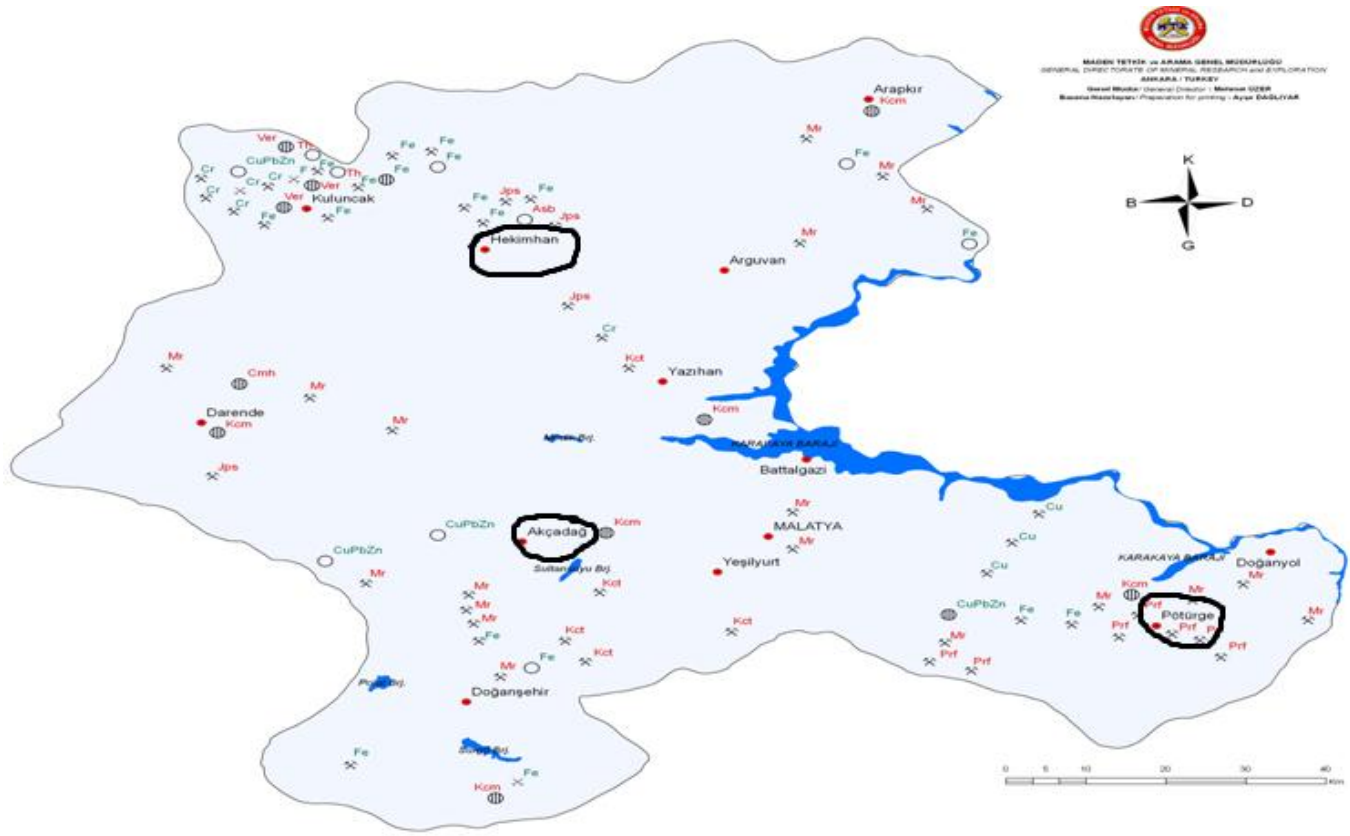
Madencilik sektöründe Malatya Türkiye’de nadir bulunan ve değerlendirilmesi gereken önemli rezervlere sahiptir. Türkiye’nin en önemli demir yataklarından biri olan **Hekimhan-Hasançelebi demir** yatakları Malatya’dadır. Bu yataklarda **865 milyon ton görünür ve muhtemel rezerv**, Hekimhan-Deveci’de, **40 milyon ton**, Hekimhan-Karakuz’da **14.5 milyon ton** rezerv bulunmaktadır.

² Kamu katkı oranları bazı koşullarda değişmektedir.

-Hibe desteği kararı alındığında 40 yaşın altında olan genç çiftçilerin sahip olduğu tarımsal işletmelere yatırımlar için %55 kamu katkısı,

-Dağlık alanlardaki tarımsal işletmelere yatırımlar için %60 kamu katkısı,

-Hem 40 yaşın altında hem de dağlık alandaki tarımsal işletmelere yatırımlar için %65 kamu katkısı sağlanmaktadır.

AÇIKLAMALAR / EXPLANATIONS

- ZUHUR / EXPOSURE
- ⊕ YATAK / ORE DEPOSIT
- × İŞLETME / MINE
- × ESKİ İŞLETME / OLD MINE

● Yerleşim merkezi
Urban center

METALLİK MADENLER
METALLIC MINERALS

ENDÜSTRİYEL HAMMADDELER
INDUSTRIAL RAW MATERIALS

Asb	Asbest Asbestos	Jps	Jips Gypsum
Cmh	Çimento Hammaddeleri Cement Raw Materials	Kom	Kum-Çakıl Sand-Gravel
Cr	Krom Chromite	Kct	Kireçtaşı Limestone
Cu	Bakır Copper	Mr	Mermer Marble
CuPbZn	Bakır-Kurşun-Çinko Copper-Lead-Zinc	Prf	Profillit Pyrophyllite
F	Florit Fluorspar	Th	Toryum Thorium
Fe	Demir Iron	Ver	Vermikülit Vermiculite

Harita1: Malatya İli Madenleri

KAYNAK: MTA, 2010.

Türkiye'nin tek, dünyanın da sayılı profililit yataklarından biri Malatya Pütürge'de bulunmaktadır. Metalik maden açısından, bu yöre demir ve bakır yönüyle de zengindir.

Profillit seramik ürünlerinin imalinde, lastik, boya kozmetik, sabun vb. ürünlerde dolgu maddesi olarak kullanılmaktadır. Elektrik izolatörlerinde oldukça fazla kullanılmaktadır. Profillit ve talk karışımı fayans ve yarı virtüöz sofa takımları imalince kullanılmaktadır. Profillit karışımıyla yapılan sofa eşyaları yüksek mekanik dayanıklılık ile beraber mamul madde yüzeyinde zamanla meydana gelebilecek kılcal çatlakları tamamen ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca fayans yapımında feldispat yerine profillit kullanımı ile termal şok, ateşte pişirme, küçültme ile oluşabilecek kılcal çatlaklar ortadan kalkar ve kolay pişirim imkânı sağlar.

Malatya'nın özellikle **demir** ve **profillit** yataklarının değerlendirilmesi ekonomik açıdan önemli bir fırsattır.

Mermer

Mermer Malatya'nın Akçadağ ilçesinde önemli bir ekonomik değerdir. Mermer rezervinin katma değer yaratarak önemli bir rezerv haline dönüştürülmesi konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

Mermer sektörü, gerek katma değer gerekse toplam madencilik ihracatındaki oranı ile doğal taş madenciliğinin amiral gemisi olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, Malatya-Akçadağ'da önemli bir mermer kaynağı bulunmaktadır.

Tablo 2: Malatya İli Mermercilik Sektörü Dağılımı, 2010

Firma Alanı	Şirket Sayısı	İstihdam Sayısı	İstihdam / Şirket
Döküm	1	6	6
Kömür	2	69	35

Maden	9	196	22
Mermer	16	227	14
TOPLAM	28	498	18

KAYNAK: MTSO, 2010b.

Malatya ili madencilik sektörü incelendiğinde firmaların **%57,1'inin**, istihdamın ise **%45,6'sının** mermercilik sektöründe faaliyet gösterdiği görülmektedir. Malatya'da 200 milyon tonluk mermer rezervinin değerlendirilmesi amacıyla Akçadağ'da 125 hektarlık Mermer İhtisas OSB'si kuruluş çalışmaları devam etmektedir (MTSO, 2010). Yapılacak olan bu OSB ile birlikte Akçadağ'ın zengin mermer rezervi değerlendirilebilecek ve işlenmiş olan mermerin ihracatı büyük bir getiri sağlayacaktır.

SAĞLIK

İnönü Üniversitesi bünyesinde 1996 yılında hizmete açılan ve Türkiye'nin en modern hastanelerinden biri olan Turgut Özal Tıp Merkezi, 827 yatak kapasitesine sahiptir. Hastanenin nitelikli yatak sayısı 339 olup, 120 yoğun bakım yatağı ve 26 adet son teknoloji ile donatılmış ameliyathane mevcuttur (Turgut Özal Tıp Merkezi, 2010). Kemik iliği ve göz kornea nakli hizmetlerini sunan, karaciğer naklinde Avrupa ve dünya sıralamasında en önlere yer alan Turgut Özal Tıp Merkezi, böbrek ve kalp nakilleri de yaparak önemli bir organ nakli merkezi olmayı hedeflemektedir. 2010 yılında faaliyete giren yanık ve kanser tedavi üniteleri ile bölgenin en önemli sağlık ihtiyaçlarını karşılayan tıp merkezi, bölgenin sağlık açısından önemli bir çekim merkezi olmasını ve bu sayede gerçekleşecek sağlık turizmi ile önemli bir gelir kaynağının oluşmasını amaçlamaktadır (Turgut Özal Tıp Merkezi, 2010). 2009 yılı sonu ile 2010 yılı ortası arasında yurt dışından 10 nakil hasta kabul edilmiş olup bu hastalar Azerbaycan, Suriye ve Sudan'dandır. Dış tedavi ve organ nakli ücretleri özellikle Avrupa ülkelerine kıyasla oldukça düşük olduğundan organ nakliyle beraber dış tedavilerinde de bölge yabancı hasta çekme potansiyeline sahiptir. **Sağlık sektörüne yönelik malzeme ve ekipmanın bölgede üretilmesi** ve **konaklama** altyapısının oluşturulması yatırım açısından önemli alanlardır.

Üniversite Araştırma Hastanesi'nin yanı sıra Malatya'da 9 adet devlet hastanesi ve 10 adet de özel hastane bulunmaktadır. Ayrıca, 800 yataklı bir devlet hastanesi ve bir özel hastane inşaatı devam etmektedir.

Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)

Malatya’da 3 adet yapımı devam eden OSB ile birlikte toplam 5 adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) mevcuttur. Malatya OSB’lerine bakıldığında ağırlıklı sektörlerin gıda ve tekstil olduğu görülmektedir. Malatya’da ayrıca 5 Küçük Sanayi Sitesi’nde (KSS) 1437 işyeri mevcuttur. (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2010).

I.OSB

Malatya Merkez’de 2 adet OSB faaliyetini sürdürmektedir. Malatya I. OSB 300 hektar arazi üzerine 164 sanayi parseli üzerine kurulmuş olup altyapı ve sosyal tesisleri tamamlanmıştır. II. OSB ise 500 hektarlık arazide 160 parsel üzerine kurulmuş olup parsellerin tamamı tahsis edilmiştir. II. OSB’nin arıtma tesisi çalışmaları devam etmekte ve işçilere sağlık hizmeti verilmesi amacıyla bir “sağlık merkezi” kurulması için Protokol imzalanmıştır. Malatya I. ve II. OSB’de tahsis edilecek parsel kalmaması ve çok sayıda müteşebbisin yatırım için yer talep etmesi nedeniyle 1.300 hektarlık alanın I.OSB’ye eklenmesi sağlanarak Malatya’nın 20-30 yıllık sanayi parsel ihtiyacı karşılanmıştır (III. OSB).

Malatya’nın gelişen sanayisine cevap verebilmek amacıyla başlatılan Akçadağ Mermer İhtisas OSB ve Darende OSB’nin kuruluş çalışmaları devam etmektedir.

OSB’lerde Mevcut Durum

Tablo 3: OSB’lerdeki Firmaların Sektörel Ağırlıkları, 2009

OSB Adı	1. Sektör	2. Sektör	3. Sektör	4. Sektör	5. Sektör
Malatya Merkez I.	Tekstil	Gıda	Zirai Alet	Karo	Plastik
Malatya II.	Gıda	Tekstil	Makine	Diğer	

KAYNAK: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2010.

I. OSB, Malatya – Ankara karayolu ve Malatya Havaalanı yolu üzerinde olup Havaalanı’na yaklaşık 15, şehir merkezine 5 km mesafededir. Yaklaşık 2 km uzaklıktaki tren istasyonu taşıma için kullanılabilir. I. OSB’de doğalgaz kullanılmakta olup atık su arıtma tesisi mevcuttur.

II. OSB, Malatya - Ankara karayoluna 1 km uzaklıkta olup Havaalanı yolu üzerindedir. II. OSB’nin de havaalanına uzaklığı yaklaşık 15 km ve şehir merkezine uzaklığı 5 km’dir. Demiryoluna ise yaklaşık 3 km uzaklıktadır.

Doğalgaz dağıtım şebekesi inşaatı ve telekomünikasyon inşaatının %100’ü tamamlanmıştır.

13 bin dönümlük arazi üzerine kurulmakta olan **III. OSB’nin** altyapı çalışmaları devam etmektedir. III. OSB için yatırımcıların başvuruları kabul edilmekte olup kısa bir süre içinde arsa tahsisi yapılabilecektir.

OSB İletişim Bilgileri

OSB Adı	İl	Adres	Telefon
MALATYA MERKEZ I. ve III. OSB	Malatya	1.ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ HAVAALANI YOL AYRIMI	0422 2375150
MALATYA MERKEZ II. OSB	Malatya	MALATYA II. OSB MÜDÜRLÜĞÜ HAVAALANI YOLU 3.KM	0 422 2440004

T.C. Fırat Kalkınma Ajansı / Malatya Yatırım Destek Ofisi

Turgut Özal Mah. Ankara Cad. No:139 Malatya

Tel: +90 (422) 212 87 98 - 444 53 52 Faks: +90 (422) 212 87 97 E-Posta: malatyaydo@fka.org.tr

www.fka.org.tr

